Sundbyberg 2026-11-22

Diarienummer: S2026/02035

Vår referens: Hanna Sejlitz

Mottagare:
s.remissvar@regeringskansliet.se
Kopia: s.sof@regeringskansliet.se.

Remissvar: Tillgänglighetskrav på ny normgivningsnivå

Funktionsrätt Sverige

Funktionsrätt Sverige är en samarbetsorganisation för 53 funktionsrättsförbund som tillsammans representerar cirka 400 000 medlemmar. Vårt arbete grundar sig på mänskliga rättigheter när vi driver medlemmarnas funktionsrätt - rätten att fungera i samhällslivets alla delar på lika villkor. Vårt mål är ett samhälle för alla.

Sammanfattning

Funktionsrätt Sverige välkomnar att regeringen delvis korrigerar brister i normhierarkin som vi påtalade[1] när genomförandet av tillgänglighetsdirektivet utreddes och genomfördes genom propositionen 2022/23:42.

Samtidigt noterar vi att promemorian inte medför en lösning på splittrad lagstiftning som är svår att överblicka och luckor som kvarstår i förhållande till innehållet i EU-direktivet. I ljuset av EU-kommissionens pågående överträdelseförfarande krävs ytterligare

[1] Tillganglighetsdirektivet-2021_44_korr.pdf

åtgärder för att Sverige fullt ut ska leva upp till direktivets krav med fokus på mänskliga rättigheter.

Funktionsrätt Sverige föreslår:

- **Inför direktivets bilagor I, IV och V i sin helhet i tillgänglighetslagen**, för att minska risken för luckor och tolkningsskillnader i genomförandet.
- **Förtydliga tillgänglighetskrav som rör transporter** för att säkerställa att tillgänglighetskrav och resenärernas rättigheter enligt direktivet omfattas av svensk författning och är kända av såväl de som har skyldigheter som rättighetsbärarna själva.
- **Ta fram en uppdaterad jämförelsetabell** som visar hur direktivet genomförts i svensk författning.
- **Säkerställ en hållbar ändring av mediegrundlagar i överensstämmelse med Funktionsrättskonventionen**, i synnerhet artikel 21.
- **Åtgärda bristerna kring klagomålsmekanismer och tillgång till rättvisa** i enlighet med artikel 24.2 och artikel 29 i direktivet samt FN:s rekommendationer.

Övergripande synpunkter

Genomförandet måste vila på ett rättighetsperspektiv

Sverige har ratificerat FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning och fått upprepad kritik från FN:s övervakningskommitté för brister i sina åtaganden. Direktivet kopplar direkt till Funktionsrättskonventionens allmänna kommentar nr 2 som beskriver att en individ har rätt till tillgång/tillträde till det som erbjuds allmänheten. Allt nytt som skapas ska följa universell utformning som inkluderar för personer med funktionsnedsättning som grupp och befintliga hinder ska gradvis tas bort. På individnivå och i en viss kontext finns en skyldighet till skälig anpassning där bristande anpassning kan utgöra diskriminering. Regering och riksdag har fastslagit att politiken ska utgå från konventionen och inriktningen handlar om just detta – universell utformning, riva befintliga hinder och att motverka diskriminering. Lagstiftningen måste vila på

rättighetsperspektiv snarare än att främst betraktas som ett instrument för marknadsharmoniering och produktreglering.

En efterlängtad men otillräcklig korrigering av normhierarkin

Redan i vårt remissvar till utredningen om genomförandet av tillgänglighetsdirektivet (SOU 2021:44) avstyrkte Funktionsrätt Sverige regeringens val att sprida ut direktivets bestämmelser på lag-, förordnings- och myndighetsföreskriftsnivå. Bilagorna med tillgänglighetskrav utgör själva kärnan i direktivet och uppdelningen skapade en svåröverskådlig labyrint. Strukturen har lett till en olycklig obalans där det varit lättare för verksamhetsutövare att hitta bestämmelser om undantag än de grundläggande tillgänglighetskraven.

Att regeringen föreslår att vissa av kraven flyttas till lag med bilagor är ett steg framåt. Risken kvarstår dock att fokus även framöver hamnar på undantagsmöjligheter om reformen inte följs av tydlig vägledning, skärpt tillsyn och praktiskt stöd.

Det är tydligt att den nu föreslagna förändringen motiveras av behovet att anpassa normgivningen till grundlagsändringar som träder i kraft i januari 2027, snarare än av en ambition att åtgärda de materiella bristerna i det svenska genomförandet.

Kvarstående luckor mellan direktivet och svensk lag

Det är svårt att överblicka detaljer i luckorna, även för oss som följt lagstiftningsprocessen redan på idéstadiet inom EU. Detaljer som att vissa delar av artiklar saknas, eller att definitionen av e-böcker har gjorts om i den svenska lagen och att kraven som rör tillgänglighet till 112 saknas med hänvisning till ett avtal med SOS Alarm leder till skillnader i regelverket mellan EU:s medlemsländer.

Funktionsrätt Sverige vill särskilt lyfta behovet att säkerställa att samtliga tillgänglighetskrav omfattas av lagen:

Övergripande krav i bilaga I sektion IV

I inledningen till direktivets bilaga I, avsnitt IV ställs ett övergripande krav på att tjänster (a–g) ska utformas med funktioner, rutiner, policyer och ändringar i driften som möter behoven hos

personer med funktionsnedsättning och säkerställer driftskompatibilitet med tekniska hjälpmedel.

Splittrad och ofullständig reglering på transportområdet

Situationen på transportområdet innebär att rättigheter som enligt direktivet ska vara praktiskt genomförbara riskerar att bli verkningslösa när regleringen är splittrad och lämnar vissa frågor oreglerade. Promemorian konstaterar att varken Transportstyrelsen eller Konsumentverket har antagit några föreskrifter. Att föreskriftsrätten nu tas bort utan att direktivets transportspecifika krav förs in i lagens bilagor skapar en tydlig lucka i regleringen. När föreskriftsrätten upphör utan att motsvarande krav förs in i lagen uppstår en tydlig lucka i regleringen. För att uppfylla direktivets syfte och ge transporttjänsterna den förutsebarhet och tillgänglighet som krävs måste direktivets sektorsspecifika krav för transporter föras in direkt i tillgänglighetslagen. Direktivets krav motiveras av rättigheter för personer med funktionsnedsättning (se bland annat skäl 50). Situationen i Sverige när det gäller bristande tillgänglighet i kollektivtrafik uppmärksammades nyligen av DO[2], vilket understryker behovet av stärkt lagstiftning.

Brister i genomförande av artikel 29 med rätt till klagomål

För att säkerställa att direktivet efterlevs fullt ut (enforcement) spelar artikel 29 en avgörande roll, men den har inte genomförts i svensk författning. Regeringen hänvisar till förvaltningslagen, vilket i praktiken innebär att rättighetsbärare i Sverige kan tipsa PTS om brister i genomförande, men med endast ett tack för hjälpen som svar utan återkoppling i det enskilda ärendet[3]. I andra länder kan invånare gå till domstol tillsammans med organisationer, exempelvis drivs ett fall nu i Frankrike. Flera EU-länder har en samlad instans för klagomål, som vi efterfrågat i Sverige, och vissa länder satsar på att involvera funktionsrättsorganisationer för att säkerställa effektiv regelefterlevnad. I Sverige finns en möjlighet för enskilda att driva diskrimineringsfall om regelverket är tydligt, men det motsvarar inte

[2] https://www.do.se/om-do/pressrum/aktuellt/2026/2026-11-06-inte-acceptabelt-att-manniskor-utesluts-fran-kollektivtrafik
[3] https://lptt.pts.se/

texten i direktivet och informationen till konsumenter om vart man ska vända sig saknas.

Ikraftträdande och konsekvenser

Funktionsrätt Sverige tillstyrker att lagändringarna träder i kraft den 1 juni 2027, eller så snart som möjligt efter att de vilande grundlagsändringarna i prop. 2025/26:59 har trätt i kraft.

Vi delar däremot inte regeringens bedömning i avsnitt 5 om att konsekvenserna är tillräckligt belysta. Det saknas fortfarande en konsekvensanalys utifrån Sveriges åtaganden i Funktionsrättskonventionen, framför allt artiklarna 4, 9, 20 och 21 liksom en analys av vilka konsekvenser de kvarstående materiella bristerna och den bristande tillsynen får för personer med funktionsnedsättning.

Avslutande synpunkt

Funktionsrätt Sverige välkomnar att vissa av tillgänglighetskraven förs upp till lagnivå. Förslaget löser dock inte de kvarstående bristerna i det svenska genomförandet av tillgänglighetsdirektivet. Regeringen bör därför skyndsamt vidta åtgärder för genomförande med full respekt för Funktionsrättskonventionen som ger personer med funktionsnedsättning rättigheter och skydd som unionsrätten och Sveriges internationella åtaganden förutsätter.

Med vänlig hälsning
Funktionsrätt Sverige

Nicklas Mårtensson
Ordförande